

Instrukcijos.

Kaip užpildyti Tvarios energijos veiksmų plano formą?

Ižanga

Visi pakto signatarai įsipareigoja per metus nuo prisijungimo prie pakto dienos pateikti **Tvarios energijos veiksmų planus (TEVP)** ir taip parodyti, kaip ketina iki 2020 m. pasiekti CO₂ išlakų mažinimo tikslą.

Siekdamas padėti pakto signatarams pasiekti savo tikslus, Merų pakto biuras, glaudžiai bendradarbiaudamas su Europos Komisijos Jungtiniu tyrimų centru, parengė TEVP formą. Teikdami savo (nacionaline) kalba parengtą Tvarios energijos veiksmų planą, pakto signatarai, prisijungę prie interneto, turės anglų kalba užpildyti ir šį nesudėtingą dokumentą. Formą sudaro trys pagrindinės dalys, kuriose turi būti pateikta:

- **ilgalaikė vizija ir bendra strategija:** nurodomas bendras numatomas CO₂ išlakų kiekio tikslas, prioritetinės veiksmų sritys, skiriami žmogiškieji ir finansiniai ištekliai;
- **pagrindiniai pradinio išlakų aprašo rezultatai:** nurodomas dabartinis energijos suvartojimo lygis ir pagrindiniai CO₂ išlakų šaltiniai;
- **pagrindiniai Tvarios energijos veiksmų plano aspektai:** nurodomos trumpalaikės ir ilgalaikės priemonės, parengtos siekiant įgyvendinti bendrąją strategiją, taip pat terminai, nustatyti įpareigojimai ir skirtos lėšos.

TEVP forma turėtų padėti pakto signatarams susisteminti savo veiksmus ir priemones, taip pat kontroliuoti jų įgyvendinimą. Be to, forma yra naudinga pagrindinės informacijos surinkimo iš TEVP priemonė, kartu suteikianti galimybę keistis patirtimi. Svarbiausia surinkta informacija bus pateikta Merų pakto interneto svetainėje.

Be šių instrukcijų, rengiamos bendrosios gairės, kuriose bus pateikta išsamesnės informacijos ir patarimų, kaip kurti ir rengti pradinį išlakų aprašą ir TEVP.

BENDROJI STRATEGIJA

1. Bendras CO₂ išlakų mažinimo tikslas

Koks bendras Jūsų vietos valdžios institucijos CO₂ išlakų mažinimo tikslas? Atminkite, kad Jūsų tikslas turėtų būti iki 2020 m. CO₂ išlakų sumažinti bent 20 proc. kaip reikalaujama pagal Merų paktą.

Iš esmės išlakų mažinimo tikslas turėtų būti nustatomas absoliučia verte (išreiškiamas kaip pradiniais metais išmesto CO₂ išlakų kiekio procentinė dalis). Tačiau tikslas gali būti nustatomas ir vienam žmogui. Tokiu atveju pradiniais metais išmestas išlakų kiekis dalijamas iš gyventojų skaičiaus tais metais, ir procentinis išlakų mažinimo tikslas apskaičiuojamas remiantis šiuo dydžiu. Pažymėkite pasirinkto varianto langelį.

2. Ilgalaikė Jūsų vietos valdžios institucijos vizija (ne daugiau kaip 1 500 ženklų)

Čia pateikite ilgalaikę Jūsų vietos valdžios institucijos viziją iki 2020 m. (mažiausiai) ir nurodykite:

- a) **Prioritetines veiksmų sritis.** Kuriuose sektoriuose tikėtės labiausiai sumažinti CO₂ išlakų? Kokie Jūsų pagrindiniai veiksmai?
- b) Kokios **pagrindinės tendencijos**, susijusios su CO₂ išlakomis Jūsų teritorijoje ir (arba) vietos valdžios kompetencijos srityje? Kur keliami didžiausi uždaviniai?

3. Organizaciniai ir finansiniai aspektai (ne daugiau kaip 500 ženklų laukelyje)

- a) **Sukurtos ir (arba) paskirtos koordinavimo ir organizacinės struktūros.** Nurodykite konkrečias struktūras, kurias Jūsų vietos valdžios institucija sukūrė Merų pakto iniciatyvai įgyvendinti.
- b) **Paskirti žmogiškieji ištekliai.** Nurodykite, kiek žmonių (perskaičiavus pagal visos darbo dienos darbo vietų skaičių) dirba rengiant ir įgyvendinant Jūsų Tvarios energijos veiksmų planą.
- c) **Suinteresuotųjų šalių ir piliečių dalyvavimas.** Merų pakto signatarai įsipareigoja skatinti jų teritorijoje gyvenančius pilietinės visuomenės narius dalyvauti rengiant veiksmų planą. Nurodykite, kaip įtraukėte piliečius ir įvairias suinteresuotųjų šalių grupes į veiksmų plano rengimą, kaip ketinate juos įtraukti į veiksmų plano įgyvendinimą?
- d) **Bendras numatytas biudžetas.** Čia nurodykite bendrąjį Jūsų biudžetą, susijusį su Jūsų bendrosios strategijos kūrimu ir įgyvendinimu (įskaitant numatyto biudžeto laikotarpį).
- e) **Numatyti pagal Jūsų veiksmų planą reikiamų investicijų finansavimo šaltiniai.** Nurodykite pagrindinius savivaldos institucijos biudžeto asignavimus (arba perskirstymus) ir išorinius šaltinius (pvz., Europos, nacionalinius arba regioninius finansavimo planus, rėmėjus ir t. t.), iš kurių tikėtės gauti lėšų pagrindiniams Jūsų veiksmų plane numatytiems veiksams įgyvendinti.
- f) **Numatytos stebėjimo ir įgyvendinimo tęstinumo užtikrinimo priemonės.** Nurodykite, kaip vietos valdžios institucija ketina organizuoti veiksmų plano įgyvendinimo stebėjimą ir vertinimą. Be to, atminkite, kad Merų pakto signatarai kas dvejus metus turės pateikti įgyvendinimo ataskaitą. Pirmoji ataskaita turi būti pateikta praėjus dvejiems metams nuo Tvarios energijos veiksmų plano pateikimo.

PRADINIS IŠLAKŲ APRAŠAS

Svarbiausias dalykas, kurio reikia, kad būtų galima rengti Tvarios energijos veiksmų planą, yra pradinis išlakų aprašas. Pagrindiniams Jūsų aprašo duomenims apibendrinti parengta speciali forma (ji nėra Jūsų CO₂ išlakų kiekio skaičiavimo priemonė). Pagal Merų paktą pradinis išlakų aprašas, kaip ir TEVP, turėtų būti **grindžiamas galutiniu energijos suvartojimu**.

1. Pradiniai metai

Rekomenduojama, kad pradiniai aprašo metai būtų 1990 m. Jeigu vietos valdžios institucija neturi duomenų, kuriais remdamasi galėtų parengti 1990 m. aprašą, ji turėtų pasirinkti tiems metams artimiausius metus, kurių duomenys būtų išsamiausi ir patikimiausi.

2. Išlakų koeficientų pasirinkimas

Pradinis išlakų aprašas turėtų būti grindžiamas veiklos duomenimis (galutinis energijos suvartojimas vietos valdžios institucijos teritorijoje) ir išlakų koeficientais, kurie nurodo veiklos vieneto išlakų kiekį. Pasirenkant išlakų koeficientus, galima taikyti du skirtingus metodus:

1. taikyti **standartinius išlakų koeficientus pagal Tarpvyriausybines klimato kaitos komisijos (TKKK) nustatytus principus**, taip atsižvelgiant į visas CO₂ išlakas, susidarančias dėl energijos vartojimo vietos valdžios institucijos teritorijoje tiesiogiai dėl kuro deginimo vietos valdžios

institucijos teritorijoje arba netiesiogiai dėl kuro deginimo, susijusio su elektros ir šilumos arba šalčio naudojimu toje teritorijoje. Šis metodas pagrįstas kiekvienos rūšies kure esančiu anglies kiekiu, kuriuo remiamasi ir nacionaliniuose šiltnamio efektą sukeliančių dujų inventoriuose, rengiamuose pagal Jungtinių Tautų bendrąją klimato kaitos konvenciją (JTBBKK) ir Kioto protokolą. Pagal šį metodą laikoma, kad naudojant atsinaujinančiąją energiją ir patvirtintus ekologinius elektros energijos šaltinius CO₂ išlakų kiekis lygus nuliui. Be to, CO₂ yra svarbiausios šiltnamio efektą sukeliančios dujos, o CH₄ ir N₂O išlakų dalis neskaičiuojama. Todėl vietos valdžios institucija, nusprendusi taikyti šį metodą, turėtų nurodyti jos teritorijoje išmetamą CO₂ kiekį (tonomis). Tačiau į pradinį aprašą galima įtraukti ir kitas šiltnamio efektą sukeliančias dujas; tokiu atveju išlakos nurodomos CO₂ ekvivalentais;

2. taikyti **būvio ciklo analizės (BCA) koeficientus**, taip atsižvelgiant į visą energijos šaltinio būvio ciklą. Pagal šį metodą atsižvelgiama ne tik į galutinio sudeginimo, bet ir į visas tiekimo grandinės išlakas (pvz., energijos perdavimo nuostolius, žaliavų perdirbimo įrenginių išlakas arba energijos formos keitimo nuostolius), susidarancias už vietos valdžios institucijos teritorijos ribų. Pagal šį metodą laikoma, kad naudojant atsinaujinančiąją energiją ir patvirtintus ekologinius elektros energijos šaltinius CO₂ išlakų kiekis didesnis už nulį. Taikant šį metodą gali būti atsižvelgiama ne tik į CO₂, bet ir į kitas šiltnamio efektą sukeliančias dujas. Todėl vietos valdžios institucija, nusprendusi taikyti BCA metodą, išlakų kiekį gali nurodyti CO₂ ekvivalentu. Tačiau jeigu taikoma metodika ir (arba) naudojama priemonė skaičiuojamos tik CO₂ išlakos, gali būti nurodomas CO₂ išlakų kiekis (tonomis).

Pažymėkite pasirinktą išlakų koeficientų metodą atitinkantį langelį (TKKK arba BCA). Taip pat pasirinkite, ar nurodomos CO₂ išlakos, ar CO₂ ekvivalentu išreikštos išlakos.

3. Pagrindiniai pradinio išlakų aprašo rezultatai

Šis skirsnis padalytas į keturias lenteles:

- A. Galutinis energijos suvartojimas.
- B. CO₂ išlakos arba CO₂ ekvivalentu išreikštos išlakos.
- C. Vietos elektros energijos gamyba ir atitinkamos CO₂ išlakos arba CO₂ ekvivalentu išreikštos išlakos.
- D. Vietos centrinis šildymas ir (arba) vėsinimas, bendra šilumos ir elektros energijos gamyba ir atitinkamos CO₂ išlakos arba CO₂ ekvivalentu išreikštos išlakos.

A lentelė. Galutinis energijos suvartojimas

Šioje lentelėje apibendrinami pagrindiniai Jūsų galutinio energijos suvartojimo duomenys, t. y. galutinių vartotojų sunaudotas elektros energijos, šilumos ir (arba) šalčio, iškastinio kuro ir atsinaujinančiosios energijos kiekis.

Kategorija

Šioje skiltyje nurodomi sektoriai, kuriuose vartojama energija ir (arba) susidaro CO₂ išlakos. Šie sektoriai padalyti į dvi pagrindines kategorijas – „Pastatai, įrenginiai ir pramonė“ ir „Transportas“ – ir aštuonias subkategorijas. Šių kategorijų duomenis pateikti privaloma. Toliau pateikiamas išsamus kategorijų aprašymas.

1. Pastatai, įrenginiai ir pramonė

Šiai kategorijai priklauso visi pastatai, paslaugos, įrenginiai ir gamybinės patalpos. Jeigu galima, duomenys turėtų būti padalyti į šias penkias subkategorijas:

- **Municipaliniai pastatai ir įrenginiai**. Sąvoka „įrenginiai“ apima energiją naudojančius objektus, išskyrus pastatus (pvz., vandens valymo įrenginiai, perdirbimo centrai ir komposto gamyklos). Vietos valdžios institucijai arba jai pavaldžiai organizacijai priklausantys gyvenamieji namai turi būti priskirti prie subkategorijos „Gyvenamieji pastatai“.

- Paslaugų sektoriaus (ne municipaliniai) pastatai ir įrenginiai – visi paslaugų sektoriaus pastatai ir įrenginiai, kurių savininkas arba valdytojas yra ne vietos valdžios institucija (pvz., privačių įmonių, bankų, MVĮ biurai, komercinės paskirties ir mažmeninės prekybos patalpos, ligoninės ir t. t.).
- Gyvenamieji pastatai. Energijos suvartojimas pastatuose, kurių pirminė paskirtis – gyvenamieji namai.
- Municipaliniai viešojo apšvietimo įrenginiai – viešojo apšvietimo įrenginiai, kurių savininkas arba valdytojas yra vietos valdžios institucija. Ne municipaliniai viešojo apšvietimo įrenginiai turėtų būti nurodomi kategorijoje „Paslaugų sektoriaus (ne municipaliniai) pastatai, įrenginiai“.
- Pramonė. Paprastai vietos valdžios institucijos turi mažai įtakos pramonei. Todėl pakto signatarai turi vadovautis šiomis taisyklėmis:
  - o vietos valdžios institucija gali nuspręsti įtraukti šį sektorių į TEVP (tai daryti neprivaloma);
  - o su šiuo sektoriumi susiję energijos suvartojimo ir CO₂ išlakų duomenys turėtų būti pateikiami tik tuo atveju, jeigu sektorius įtrauktas į TEVP;
  - o gamyklos, kurioms taikoma Europos apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema, neturėtų būti įtraukiamos, išskyrus tas, kurios buvo įtrauktos į ankstesnius vietos valdžios institucijos energetinius planus ir CO₂ išlakų aprašus;
  - o jeigu pramoninės kilmės išlakos įtraukiamos į pradinį išlakų aprašą ir jeigu per laikotarpį nuo pradinių metų iki 2020 m. didelė pramonės įmonė arba gamykla uždaroma, jos išlakos turėtų būti pašalintos iš aprašo. CO₂ išlakų sumažinimas dėl gamybos vietos pakeitimo negali būti laikomas indėliu siekiant bendro CO₂ išlakų mažinimo tikslo;
  - o atitinkamai per laikotarpį nuo pradinių metų iki 2020 m. Jūsų vietos valdžios institucijos teritorijoje pastatytos pramonės įmonės arba gamyklos neturi būti įtraukiamos į būsimų metų aprašus.

2. Transportas

Šiai kategorijai priklauso kelių ir geležinkelių transportas. Energijos suvartojimo duomenys turėtų būti grindžiami tikraisiais suvartojimo duomenimis (municipalinio transporto priemonių parko arba viešojo transporto) arba apytiksliais apskaičiavimais, pagrįstais vietos valdžios institucijos gatvių tinklu nuvažiuotu atstumu.

Jeigu įmanoma, duomenys turėtų būti padalyti į šias tris subkategorijas:

- Municipalinis transporto priemonių parkas – vietos valdžios institucijai ir (arba) administracijai priklausančios ir jų naudojamos transporto priemonės.
- Viešasis transportas – autobusai, tramvajai, metro, miesto geležinkelių transportas.
- Privatus ir komercinis transportas. Šiai kategorijai priklauso visos kelių ir geležinkelių transporto priemonės, esančios Jūsų vietos valdžios institucijos teritorijoje, bet nenurodytos pirmiau (pvz., automobiliai ir krovininis transportas).

Galutinis energijos suvartojimas, MWh

Šiose skiltyse nurodyta įvairių rūšių energija, kurią galutiniai vartotojai vartoja kaip prekę Jūsų vietos valdžios institucijos teritorijoje; šios skiltys turėtų būti užpildytos pagal kiekvieną kategoriją ir, jeigu įmanoma, pagal kiekvieną subkategoriją:

- Elektros energija – bendras galutinių vartotojų suvartojamas elektros energijos kiekis nepaisant gamybos šaltinio. Jeigu vietos valdžios institucija perka patvirtintą ekologinę elektros energiją, taip pat užpildykite po lentele pateiktą laukelį ir, jeigu taikomi BCA koeficientai, nurodykite atitinkamą išlakų koeficientą. *Patvirtinta ekologinė elektros energija* – tai elektros energija, pagaminta iš atsinaujinančių energijos šaltinių, nurodytų kilmės garantijoje, kaip nustatyta Direktyvos 2001/77/EB 5 straipsnyje, Direktyvos 2009/28/EB 15 straipsnyje ir Direktyvos 2003/54/EB 3 straipsnio 6 dalyje.

- Šiluma ir (arba) šaltis – tai šildymas ir (arba) vėsinimas, vietos valdžios institucijos teritorijoje galutiniams vartotojams tiekiamas kaip prekė (pvz., iš vietos centrinio šildymo ir (arba) vėsinimo sistemos, bendros šilumos ir elektros energijos jėgainės arba likutinės šilumos panaudojimo sistemos). Šiluma, kurią galutiniai vartotojai gamina savo reikmėms, turėtų būti įtraukiama ne į šią skiltį, o į energijos šaltinių, iš kurių gaminama šiluma, skiltis. Tai netaikoma šilumai, kuri gaminama bendros šilumos ir elektros energijos jėgainėje: kadangi tokia jėgainė gamina ir elektros energiją, pageidautina, kad tokia šiluma būtų priskiriama gamybai (C ir D lentelės), ypač jei ji gaminama didelėse jėgainėse.
  - Iškastinis kuras – visų rūšių iškastinis kuras, kurį galutiniai vartotojai vartoja kaip prekę. Iškastiniam kurui priskiriamas visų rūšių iškastinis kuras, kurį galutiniai vartotojai perka patalpoms, buityje naudojamam vandeniui šildyti arba valgiui gaminti. Be to, jis apima kurą, naudojamą transporto tikslais arba kaip gamybinio degimo proceso žaliava¹.
  - Atsinaujinantys energijos šaltiniai – visų rūšių augalinis aliejus, biokuras, kita biomasė (pvz., mediena), saulės šiluma ir geoterminė energija, kurią galutiniai vartotojai vartoja kaip prekę.
- Pastaba. *Durpės* neįtraukiamos. Jeigu vietos valdžios institucijos teritorijoje naudojamos durpės, jos turėtų būti įtraukiamos į L skiltį „Kitas iškastinis kuras“ (nors iš esmės durpės nėra iškastinis kuras).

B lentelė. CO₂ išlakos arba CO₂ ekvivalentu išreikštos išlakos

Šioje lentelėje pateikiamas bendras šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis, susidaręs dėl energijos vartojimo vietos valdžios institucijos teritorijoje.

Kategorija

Šioje skiltyje nurodomi sektoriai, kuriuose išmetamos šiltnamio efektą sukeliančios dujos. Jie tokie patys, kaip nurodytieji A lentelėje, tačiau pridėtas trečias sektorius:

3. Kiti išlakų šaltiniai

Be išlakų šaltinių, susijusių su energijos vartojimu ir nurodytų A lentelėje, Jūsų vietos valdžios institucija į aprašą gali savanoriškai įtraukti kitus šiltnamio efektą sukeliančių dujų šaltinius, jeigu TEVP nurodyti šių išlakų mažinimo veiksmai. Pavyzdžiui, vietos valdžios institucija gali nuspręsti įtraukti CH₄ išlakas iš užkastų atliekų, jeigu pagal TEVP ketinama pradėti rinkti užkastų atliekų dujas. Kad būtų lengviau rinkti duomenis, kaip galimi sektoriai numatytas atliekų tvarkymas ir nuotekų valymas. Atkreipkite dėmesį, kad rinkti šių sektorių duomenis neprivaloma. Nurodykite tik bendrą išlakų kiekį, išreikštą CO₂ ekvivalentais.

CO₂ išlakos, išreiškiamos CO₂ tonomis arba CO₂ ekvivalento tonomis

Išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio duomenys pateikiami panašiai kaip galutinio energijos suvartojimo lentelės duomenys. Turi būti apskaičiuojami kiekvieno energijos šaltinio duomenys, galutinį energijos suvartojimą dauginant iš atitinkamų išlakų koeficientų.

Jeigu į tą pačią B lentelės skiltį Jums reikia įtraukti kelis energijos šaltinius (pvz., skirtingų rūšių elektros energiją, šilumą *ir* šaltį arba į skiltį „Kitas iškastinis kuras“ įtraukti kelių rūšių iškastinį kurą), geriau atlikti atskirus skaičiavimus pagal skirtingus energijos šaltinius ir taikant atitinkamus išlakų koeficientus, o lentelėje nurodyti bendrą išlakų kiekį ir atitinkamą vidutinį išlakų koeficientą.

¹ Tik tuo atveju, jeigu TEVP nurodyta, kad šiame sektoriuje bus įgyvendinami tam tikri veiksmai. Tačiau čia neįtraukiamas energijos suvartojimas pramonėje, kuriam taikoma ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema.

Išlakų koeficientai, išreiškiami t/MWh

TKKK yra nustačiusi **numatytuosius išlakų koeficientus** ir pateikusi juos 2006 m. TKKK gairėse². Vietoje numatytųjų išlakų koeficientų galima taikyti **šalių išlakų koeficientus**, nustatytus atsižvelgiant į konkrečius šalies duomenis. Pakto signatarai taip pat gali nustatyti **savus išlakų koeficientus**, pagrįstus išsamiomis jų teritorijoje naudojamo kuro savybėmis. Be to, galima taikyti **BCA koeficientus**, kurie nustatyti atsižvelgiant į energijos šaltinio būvio ciklą.

Nurodykite kiekvienam energijos šaltiniui Jūsų taikytą išlakų koeficientą.

Be to, pasirinktą vertę nurodykite po B lentelę esančiame laukelyje „CO₂ išlakų koeficientas, taikomas ne vietoje gaminamai elektros energijai [t/MWh]“.

Vietos elektros energijos gamybos išlakų koeficientas (EEGIK) turėtų būti skaičiuojamas atsižvelgiant į visų rūšių energiją, naudojamą elektros energijai gaminti. Jeigu vietos valdžios institucija nusprendė į TEVP įtraukti priemones, susijusias su vietos elektros energijos gamyba, EEGIK turi būti skaičiuojamas atsižvelgiant į vietos aplinkybes. Šiuo tikslu turi būti užpildyta C lentelė (žr. toliau). Jeigu vietos valdžios institucija perka patvirtintą ekologinę elektros energiją, EEGIK taip pat gali būti perskaičiuojamas atsižvelgiant į atitinkamai mažesnį CO₂ išlakų kiekį.

Atitinkamai **vietos šildymo ir (arba) vėsinimo sistemų išlakų koeficientas** turėtų būti nustatomas atsižvelgiant į visų rūšių energiją, naudojamą A lentelėje nurodytai (-am) šilumai ir (arba) šalčiui gaminti.

Pradinio išlakų aprašo rengimo gairėse bus pateiktos lentelės su visais reikiamais išlakų koeficientais ir vietos elektros energijos gamybos ir šildymo ir (arba) vėsinimo sistemų išlakų koeficientų skaičiavimo formulėmis, pagrįstomis C ir D lentelėse pateiktais duomenimis (žr. toliau).

C lentelė. Vietos elektros energijos gamyba ir atitinkamos CO₂ išlakos arba CO₂ ekvivalentu išreikštos išlakos

Nors laikoma, kad pagrindinis Merų pakto tikslas yra galutinio energijos vartojimo mažinimas, taip pat svarbu mažinti tiekėjų išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų, pavyzdžiui, kai vietos valdžios institucija remia atsinaujinančiąją energiją naudojančių įrenginių statybą arba įgyvendina energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones vietos centrinio šildymo įrenginiuose.

Vietos valdžios institucija gali pati nuspręsti, ar įtraukti vietos elektros energijos gamybą į aprašą ir TEVP. Jeigu Jūsų TEVP nurodyti veiksmai, susiję su elektros energijos gamyba Jūsų vietos valdžios institucijos teritorijoje (pvz., fotogalvaninių technologijų, vėjo ir hidroelektrinių energijos plėtra ir t. t.) arba vietos energijos gamybos veiksmingumo didinimu, užpildykite šią lentelę. Pildydami turėtumėte įtraukti tik vietos jėgaines ir (arba) įrenginius, t. y. tas jėgaines, kurios atitinka šiuos kriterijus:

- a) jėgainėms ir (arba) įrenginiams netaikoma Europos apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema;
- b) jėgainių ir (arba) įrenginių naudojama terminė galia ne didesnė kaip 20 MW, jeigu tai jėgainės, kuriose deginamas kuras, arba jų naudingoji galia ne didesnė kaip 20 MW, jeigu tai jėgainės, kuriose naudojami atsinaujinantys energijos išteklių (20 MW yra riba, pagal ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą nustatyta įrenginiams, kuriuose deginamas kuras).

Tačiau jeigu vietos valdžios institucija ketina įgyvendinti tam tikrus veiksmus, susijusius su nuosavais komunaliniais įrenginiais, (arba yra įtraukusi jėgaines, kurioms taikoma apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema, į ankstesnius veiksmų planus) arba ketina plėtoti ir finansuoti didelius įrenginius, kuriuose būtų naudojama atsinaujinančioji energija, pvz., vėjo jėgainių parkus,

² Numatytieji išlakų koeficientai pateikti 2006 m. TKKK gairių [2 tomo 2 dalies 2.2 lentelėje](#) (p. 16).

tokie projektai gali būti įtraukti, jeigu prioritetas teikiamas vartojimui (galutinio energijos vartojimo mažinimui).

Turėtų būti pateiktas visų pirmiau nurodytus reikalavimus atitinkančių jėgainių sąrašas ir nurodytas atitinkamas vietoje pagaminamos elektros energijos kiekis (MWh). Jeigu tai jėgainės, kuriose deginamas kuras, turi būti nurodytos energijos šaltinių sąnaudos. Kad būtų lengviau, panašius gamybos įrenginius galima grupuoti (pvz., fotogalvaninius įrenginius arba bendros šilumos ir elektros energijos gamybos įrenginius). Nurodykite CO₂ išlakų kiekį arba CO₂ ekvivalentu išreikštą išlakų kiekį ir atitinkamus išlakų koeficientus.

D lentelė. Vietos centrinis šildymas ir (arba) vėsinimas, bendra šilumos ir elektros energijos gamyba ir atitinkamos CO₂ išlakos arba CO₂ ekvivalentu išreikštos išlakos

Ši lentelė turi būti užpildyta tik tuo atveju, jeigu vietos valdžios institucijos teritorijoje šiluma ir (arba) šaltis (pvz., iš centrinio šildymo katilo arba iš bendros šilumos ir elektros energijos jėgainės) tiekama galutiniams vartotojams kaip prekė. Šios lentelės paskirtis – apskaičiuoti CO₂ išlakų kiekį, susijusį su šilumos ir (arba) šalčio gamyba.

Turėtų būti įvertintos ir įtrauktos visos jėgainės, kuriose gaminama šiluma arba šaltis, kurie vietos valdžios institucijos teritorijoje parduodami ir (arba) paskirstomi galutiniams vartotojams kaip prekė (paprastai per centrinę šildymo sistemą), nurodant pagamintos šilumos ir (arba) šalčio kiekį, energijos sąnaudas, atitinkamą CO₂ išlakų kiekį arba CO₂ ekvivalentu išreikštą išlakų kiekį ir išlakų koeficientus. Kad būtų lengviau, panašius gamybos įrenginius galima grupuoti.

Atminkite, kad energijos suvartojimas ir CO₂ išlakos, susiję su galutinių vartotojų savo reikmėms vietoje pagaminta šiluma ir šalčiu, jau įtraukti į A ir B lenteles (į skiltis, skirtas iškastinio kuro ir atsinaujinančiosios energijos suvartojimui). Iš esmės bendras pagamintos šilumos ir (arba) šalčio kiekis, nurodytas D lentelėje, turėtų būti lygus suvartotam šilumos ir (arba) šalčio kiekiui, nurodytam A lentelės skiltyje „Šiluma ir (arba) šaltis“ (arba tas kiekis turėtų būti labai panašus).

Kiti išlakų aprašai

Jeigu Jūsų vietos valdžios institucija yra parengusi kelis CO₂ išlakų aprašus, šių aprašų rezultatai gali būti įtraukti į formą naudojant šį skirsnį.

TVARIOS ENERGIJOS VEIKSMŲ PLANAS

1. Jūsų Tvarios energijos veiksmų plano pavadinimas

Nurodykite:

- Jūsų veiksmų plano pavadinimą (pvz., Energetikos planas, Klimato planas, „Mano miestas 2020 metais“);
- Jūsų planą patvirtinusių valdžios instituciją;
- plano oficialaus patvirtinimo datą [diena/mėnuo/metai].

2. Pagrindiniai Jūsų Tvarios energijos veiksmų plano aspektai

Šiame skirsnyje pateikiama pagrindinė informacija apie svarbiausius veiksmus, numatytus pagal Jūsų Tvarios energijos veiksmų planą.

Sektoriai ir veiksmų sritys

Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės, atsinaujinančiosios energijos naudojimo projektai ir kiti su energija susiję veiksmai gali būti įgyvendinami įvairiose vietos ir regioninės valdžios institucijų veiklos srityse. Merų paktas susijęs su vietos lygmens veiksmais vietos valdžios institucijų kompetencijos srityje. Taigi tikimasi, kad Pakto signatarai imsis veiksmų, susijusių su keliomis arba visomis galimomis jų funkcijomis:

- vartojimo ir paslaugų teikimo;
- planavimo, plėtros ir reguliavimo;
- konsultavimo, skatinimo ir pavyzdinės veiklos;
- gamybos ir tiekimo.

Todėl siūloma TEVP forma sudaryta iš dviejų dalių. Pirmojoje nurodomi sektoriai, į kuriuos atsižvelgiama sudarant Jūsų pradinį išlakų aprašą (t. y., pastatai, įrenginiai, pramonė ir transportas, vietos elektros energijos gamyba ir vietos centrinis šildymas ir (arba) vėsinimas, bendros šilumos ir elektros energijos jėgainės). Antra, ji taip pat turėtų būti rengiama atsižvelgiant į tas sritis, kuriose vietos valdžios institucija turi atlikti tam tikras funkcijas, pvz.:

- žemėnaudos planavimas (planavimas),
- viešieji prekių ir paslaugų pirkimai (vartojimas) arba
- darbas su gyventojais ir suinteresuotosiomis šalimis (konsultavimas, skatinimas).

Tačiau vietos valdžios institucijos gali savo nuožiūra pasirinkti pagrindines veiksmų sritis. Taigi įgyvendinti veiksmus visose nurodytose srityse primygtinai rekomenduojama, tačiau neprivaloma.

Ši lentelė skirta padėti vietos valdžios institucijoms susisteminti savo pagrindinius veiksmus ir priemones. Jeigu kuris nors sektorius ir (arba) priemonė pagal šią sistemą nenumatyti, juos galite įtraukti į skiltį „Kita“ (pvz., jeigu viena iš TEVP priemonių yra užkastų atliekų dujų surinkimas).

Pateikdami išsamius savo veiksmų arba priemonių duomenis, atkreipkite dėmesį, kad turi būti išsaugota kiekvieno sektoriaus informacija, kitaip jūsų duomenys bus prarasti.

Pagrindiniai veiksmai ir (arba) priemonės

Šiame skirsnyje turėtų būti pateiktas apibendrintas Jūsų veiksmų plano turinys. Priemonės turėtų būti susietos su veiksmų sritimis (pvz., municipaliniai pastatai, viešasis transportas, fotogalvaniniai įrenginiai, mokymas ir švietimas, t. t.). Pateikite glaustą kiekvienos priemonės aprašymą. Jeigu norite nurodyti keletą pagrindinių vienos veiksmų srities veiksmų, galite įterpti daugiau eilučių.

Norėtume, kad išvardytumėte trumpalaikius veiksmus, kuriuos yra patvirtinusi vietos valdžios institucija ir kuriems paskirtas biudžetas (laikotarpis – 3–5 metai), taip pat labiau strateginius ilgalaikius veiksmus, kuriuos ketinate įgyvendinti iki 2020 m.

Atsakingas padalinys, asmuo arba įmonė

Rengiant veiksmų planą, įvairiems Jūsų vietos valdžios institucijos padaliniais priskiriama tam tikra atsakomybė. Šiame skirsnyje nurodykite, kokie padaliniai bus atsakingi už atskirų priemonių įgyvendinimą. Tai gali būti ir trečiosios šalys, pvz., komunalinių paslaugų teikėjai ir (arba) energetikos paslaugų bendrovės arba vietos energetikos įstaigos.

Įgyvendinimo laikotarpis

Šiame skirsnyje nurodomos kiekvieno Jūsų veiksmų plane numatyto veiksmo ir (arba) priemonės įgyvendinimo pradžios ir pabaigos datos. Nurodykite įgyvendinimo pradžios ir pabaigos metus, kad trumpalaikius ir (arba) vidutinio laikotarpio veiksmus būtų galima atskirti nuo ilgalaikių priemonių. Svarbu nustatyti trumpalaikius neatidėliotino CO₂ išlakų mažinimo veiksmus ir apsvastyti ilgalaikes priemones, kurios bus įgyvendinamos iki 2020 m., kada turės būti pasiektas tikslas 20 proc. sumažinti CO₂ išlakų.

Numatomos kiekvieno veiksmo ir (arba) priemonės išlaidos

Nurodykite orientacines bent kiekvienos trumpalaikės ir (arba) vidutinio laikotarpio priemonės ir (arba) veiksmo įgyvendinimo išlaidas. Ši informacija parodys, kuriems veiksmams ir (arba) priemonėms įgyvendinti reikia daugiausia išlaidų, ir padės įvertinti pagrindinių priemonių išlaidas įvairiose šalyse. Išlaidas nurodykite eurai.

Numatomas energijos sutaupymas įgyvendinus priemonę

Nurodykite, kiek energijos, skaičiuojant MWh, numatoma sutaupyti įgyvendinus kiekvieną priemonę.

Numatoma energijos gamyba iš atsinaujinančių šaltinių įgyvendinus priemonę

Pateikite informaciją, ar įgyvendinus planuojamą priemonę padidės iš atsinaujinančių šaltinių vietoje pagaminamos energijos dalis (MWh).

Numatomas CO₂ išlakų arba CO₂ ekvivalentu išreikštų išlakų sumažinimas įgyvendinus priemonę

Pateikite informaciją, kiek įgyvendinus kiekvieną pagrindinę priemonę numatoma sumažinti CO₂ išlakų arba CO₂ ekvivalentu išreikštų išlakų, skaičiuojamų tonomis per metus (t/m.).

Sektoriaus energijos taupymo tikslas

Nurodykite, kiek siekiama sutaupyti energijos kiekvienoje veiksmų srityje (pvz., sutaupysimą viešiesiems pastatams ir juose esančiai įranga naudoti reikalingą energijos kiekį). Pateikite po vieną kiekvieno sektoriaus skaičių, išreikštą MWh. Šis skaičius turėtų rodyti, kiek energijos siekiama sutaupyti 2020 m., palyginti su pradiniais metais.

Be abejo, kai kuriuose sektoriuose, pvz., žemėnaudos planavimo arba darbo su suinteresuotosiomis šalimis, sunku kiekybiškai išreikšti sutaupytą energiją. Tačiau jeigu yra atlikti kokie nors apytiksliai skaičiavimai, nurodykite juos šioje lentelėje. Tai padės nustatyti pagrindines sritis, kuriose tikimasi sumažinti CO₂ išlakų.

Sektoriaus vietos energijos gamybos iš atsinaujinančių šaltinių tikslas

Nurodykite, kiek energijos kiekviename sektoriuje siekiama pagaminti vietoje iš atsinaujinančių šaltinių (MWh), jeigu tokia gamyba planuojama. Šis skaičius turėtų apytiksliai parodyti, kiek energijos vietoje iš atsinaujinančių šaltinių ketinama pagaminti 2020 m., palyginti su pradiniais metais.

Čia nurodykite tik iš atsinaujinančių šaltinių (pvz., naudojant fotogalvaninius įrenginius) vietoje

pagamintą energiją. Atkreipkite dėmesį, kad nauji įrenginiai padeda mažinti CO₂ išlakų tik tada, kai jais pakeičiama dabar įvežama ir vietos valdžios institucijos teritorijoje naudojama energija.

Sektoriaus CO₂ išlakų arba CO₂ ekvivalentu išreikštų išlakų mažinimo tikslas

Nurodykite, kiek CO₂ išlakų arba CO₂ ekvivalentu išreikštų išlakų kiekviename sektoriuje siekiama sumažinti dėl energijos taupymo. Skaičiai turi būti pateikti tonomis (t). Atkreipkite dėmesį, kad tam tikrų sektorių duomenis pateikti privaloma (žali laukeliai). Jeigu šiuose sektoriuose išlakų mažinti nenumatoma, įrašykite nulį.

Norėdami gauti daugiau informacijos, naudokitės dažnai užduodamų klausimų (DUK) sąrašu arba atsisiųskite bibliotekoje pateiktas gaires. Merų pakto interneto svetainė www.eumayors.eu.